

SISUKORD

Ametniku surm (Tõlkinud Friedebert Tuglas)	9
Saunas (Tõlkinud Friedebert Tuglas)	13
Rõõm (Tõlkinud Väino Linask)	23
Sireen (Tõlkinud Friedebert Tuglas)	26
Koomik (Tõlkinud Väino Linask)	33
Orden (Tõlkinud Väino Linask)	36
Liberaal (Tõlkinud Väino Linask)	40
Naela otsas (Tõlkinud Madis Küla-Nurmik)	46
Mõistatuslik iseloom (Tõlkinud Väino Linask)	49
Tsss... (Tõlkinud Väino Linask)	52
Elav kronoloogia (Tõlkinud Väino Linask)	56
Sekeldus (Tõlkinud Väino Linask)	60
Pikk keel (Tõlkinud Paul Viires)	64
Võidurõõm (Tõlkinud Väino Linask)	69
Naissoo õnn (Tõlkinud Friedebert Tuglas)	73
Kõnemees (Tõlkinud Friedebert Tuglas)	78

Numbritubades (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 82
Romaan kontrabassiga (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 86
Dramaturg (Tõlkinud Väino Linask) 93
Hüüumärk (Tõlkinud Väino Linask) 96
Kameeleon (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 102
Vint (Tõlkinud Väino Linask) 107
Vajalikud abinõud (Tõlkinud Väino Linask) 112
Kiri õpetatud naabrile (Tõlkinud Väino Linask) 117
Juubel (Tõlkinud Väino Linask) 122
Abielu ainelise tagamõttega (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 129
Elamus (Tõlkinud Väino Linask) 135
Heasüdamlik sakslane (Tõlkinud Paul Viires) 137
Pakane (Tõlkinud Paul Viires) 142
Enesepete (Tõlkinud Madis Küla-Nurmik) 150
Paks ja peenike (Tõlkinud Enn Murdmaa) 153
Inimese kõnelus koeraga (Tõlkinud Madis Küla-Nurmik) 156
Hobuse nimi (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 159
Luts (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 164
Diplomaat (Tõlkinud Väino Linask) 170
Saapad (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 176
Vodevill (Tõlkinud Väino Linask) 181
Mõtete käärimine (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 186
Laim (Tõlkinud Väino Linask) 191
Joobnud (Tõlkinud Paul Viires) 196
Paastu eel (Tõlkinud Väino Linask) 204
Kaptenimunder (Tõlkinud Väino Linask) 210
Intelligentne tümikas (Tõlkinud Väino Linask) 217
Košmaar (Tõlkinud Väino Linask) 223
Aru sai! (Tõlkinud Väino Linask) 239
Rootsi tikk (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 251
Kaitsetu olend (Tõlkinud Friedebert Tuglas) 274
Äkilise inimese märkmeist (Tõlkinud Paul Viires) 280

Loteriipilet (Tõlkinud Väino Linask) 291
Saladus (Tõlkinud Väino Linask) 297
Ettevaatamatus (Tõlkinud Väino Linask) 303
Väikekodanlased (Tõlkinud Väino Linask) 308
Pahategijad (Tõlkinud Väino Linask) 316
Viimane mohikaanlane (Tõlkinud Paul Viires) 321
Aukraad tühistatud (Tõlkinud Paul Viires) 327
Hunt (Tõlkinud Väino Linask) 334
Vanadus (Tõlkinud Väino Linask) 343
Elu on ilus (Tõlkinud Madis Küla-Nurmik) 350

Järelsõna: Varjatud modernist Antoša Tšehhonte 352

AMETNIKU SURM

Ühel kaunil õhtul istus mitte vähem kaunis eksekuutor Ivan Dmitritš Tšervjakov teises toolireas ja vahtis läbi binokli “Corneville’i kelli”. Ta vahtis ja tundis enese õndsuse tipul olevat. Kuid äkki ... Juttudes esineb tihti see “kuid äkki”. Autoreil on õigus: elu on nõnda täis ootamatusi! Kuid äkki kiskus ta nägu krimpsu, silmad kissi, hingamine peatus ... ta tõmbas binokli silmade eest, kummardus ja ... atsihh!!! Aevastas, nagu näete. Aevastamine pole kellelegi ja kuskil keelatud. Aevastavad nii matsid kui politseimeistrid ja vahel isegi salanõunikud. Kõik aevastavad. Tšervjakov ei kohmetunud sugugi, pühkis rätikuga suud ja vaatas nagu viisakas inimene enese ümber: kas ta vahest oma aevastusega kedagi ei tülitanud? Kuid siin pidi ta juba kohmetuma. Ta nägi, et tema ees esimeses toolireas istuv vanahärra hoolikalt kindaga oma kiilaspead ja kaela pühkis ning midagi pomises. Vanahärras tundis Tšervjakov ära tsiviilkindral Brizžalovi, kes teenis teedevalitsuses.

“Ma piserdasin ta üle!” mõtles Tšervjakov. “Pole küll minu ülemus, võõras, kuid ikkagi piinlik. Peab vabandust paluma.”

Tšervjakov kõhatas, kallutas keha ettepoole ja sosistas kindralile kõrva:

“Vabandage, teie ekstsellents, ma piserdasin teid ... ma kogemata ...”

“Pole viga, pole viga ...”

“Jumala pärast, vabandage. Mina ju ... ma ei tahtnud seda!”

“Ah, istuge, palun! Laske kuulata!”

Tšervjakov kohmetus, naeratas rumalalt ja hakkas näitelavale vahtima. Ta vahtis, kuid ei tundnud enam õndsust. Teda hakkas rahutus vaevama. Vaheajal läks ta Brizžalovi juurde, kõndis tema kõrval, ja võitnud oma arguse, pomises:

“Ma piserdasin teid, teie ekstsellents ... Vabandage ... Ma ju ... mitte et ...”

“Ah, jätke ... Ma olin juba unustanud, aga teie ... ikka sedasama!” ütles kindral ja liigutas kannatamatult alumist huult.

“Unustanud, aga enesel on tigidus silmis,” mõtles Tšervjakov, vaadates kahtlevalt kindralit. “Ei taha enam kõneldagi. Peaks talle selgitama, et ma sugugi ei tahtnud ..., et see on looduse seadus, muidu mõtleb, et tahtsin talle sülitada. Kui praegu ei mõtle, siis mõtleb hiljem! ...”

Koju jõudnud, jutustas Tšervjakov naisele oma mühaklusest. Naine, nagu talle paistis, suhtus liiga kergemeelselt juhtunusse; ta ainult ehmus, aga pärast, kui kuulis, et Brizžalov on “võõras”, rahunes jälle.

“Kuid siiski, sa mine ja palu vabandust,” ütles ta. “Mõtleb veel, et sa ei oska publiku hulgas käituda!”

“See’p see ongi! Ma vabandasin, aga tema kuidagi imelikult ... Ei öelnud ühtegi mõistlikku sõna. Ega olnudki mahti kõnelda.”

Teisel päeval ajas Tšervjakov selga uue univormi, laskis juukseid pügada ja läks Brizžalovile seletama ... Kindrali vastuvõtutuppa

astudes nägi ta seal palju palujaid, aga palujate hulgas ka kindralit ennast, kes oli alustanud juba palvekirjade vastuvõtmist. Kuulanud ära mõned palujad, tõstis kindral silmad ka Tšervjakovile.

“Eile Arkadias, kui mäletate, teie ekstsellents,” alustas eksekutor seletust, “ma aevastasin ja ... kogemata piserdasin ... Vab...”

“Kah asi ... Hoidku jumal! Teie soov?” pöördus kindral järgmise paluja poole.

“Ei taha kõneldagi!” mõtles Tšervjakov kahvatades. “Tähendab on vihane ... Ei, seda ei või niisama jätta ... Ma seletan talle ...”

Kui kindral viimase palujaga vestluse lõpetas ja oli siseruumidesse minemas, astus Tšervjakov talle järele ja pomises:

“Teie ekstsellents! Kui ma sõandan tülitada teie ekstsellentsi, siis nimelt kahetsustunde pärast, võin öelda ... Mitte meelega, võite isegi arvata!”

Kindral tegi nutuse näo ja löi käega.

“Te ju pilkate päris, mu isand!” ütles ta, kadudes ukse taha.

“Mis pilget siin võib olla?” mõtles Tšervjakov. “Siin pole hoopiski mitte pilget. Ise kindral, aga ei suuda sest aru saada. Kui lugu on sedasi, siis ma ei hakkagi ennast selle kehkenpüksi ees enam vabandama. Tont temaga! Kirjutan talle kirja ega hakka enam ise tulema! Jumala eest, ei hakka!”

Nii mõtles Tšervjakov koju minnes. Kirja ta kindralile siiski ei kirjutanud. Mõtles, mõtles ega suutnud kuidagi seda kirja välja mõelda. Tuli järgmisel päeval enesel seletama minna.

“Ma käisin eile teie ekstsellentsi tülitamas,” pomises ta, kui kindral oma küsivad silmad tema poole tõstis, “mitte sellepärast, et pilgata, nagu teie suvatsesite öelda. Ma vabandasin sellepärast, et piserdasin teid aevastades ... aga pilgata ma ei mõelnudki. Kas mina sõandaksin pilgata? Kui meie hakkaksime pilkama, siis poleks ju kõrgete isikute vastu iial mingit austust ... siis poleks ...”

“Käi välja!!” kraaksatas äkki kindral, kes oli läinud siniseks ja vabises.

“Kuidas?” küsis Tšervjakov sosinal, uimasena hirmust.

“Käi välja!” kordas kindral, trampides jalgadega.

Miski rebenes Tšervjakovi kõhus. Midagi nägemata, midagi kuulmata taganes ta ukseni, astus tänavale ja tuikus minema. Masinlikult koju jõudnud, heitis ta mundrit seljast võtmata diivanile ja ... suri.

Ilmus esmakordselt 2. juulil 1883. a ajakirjas Oskolki nr 27 pseudonüümi A. Tšebhonte all.

SAUNAS

I

“Hei, sina inimnägu!” hüüdis paks valgeihuline isand, silmates aurus pikka ja kõhetut meest kidura habeme ning suure vaskristiga rinnal. “Lisa leili!”

“Mina pole saunateenija, teie kõrgeausus, mina olen habemeajaja. Pole minu asi leili heita. Kas te ei soovi lasta kuppu panna?”

Paks isand silus oma õhetavaid puusi, mõtles ja ütles:

“Kuppu? Olgu pealegi, pane. Mul pole kuhugi ruttu.”

Habemeajaja ruttas eeskotta riistade järele, ja vaevalt viie minuti pärast mustendas paksu isanda rinnal ning seljal juba kümme kuppu.

“Ma mäletan teid, teie ausus,” algas habemeajaja, pannes ühe-teistkümnendat kuppu. “Suvatsesite meie juures möödunud laupäeval ennast pesta ja siis lõikasin ma teil ka konnasilmi. Mina olen habemeajaja Mihhailo ... Kas mäletate? Siis suvatsesite minult ka pruutide suhtes järele pärida.”

“Ahaa ... Noh, ja mis siis?”

“Ei midagi ... Ma paastun praegu ja patt oleks mul kurja öelda, teie ausus, kuid ma ei või ka teile oma südametunnistust mööda ütlemata jätta. Jumal andku andeks mu hukkamõistmised, kuid mõrsjad on nüüdsel ajal kõik käest ära, arulagedad ... Endine mõrsja tahtis minna mehele, kes oli soliidne, asjalik, rahakopikaga, kes võis kõik otsustada, usku au sees hoidis, aga praegune limpsab muudkui keelt hariduse järele. Anna talle aga haritlane, kuid ametnikuisandat või mõnd kaupmeeskonnast ära näitagi – välja naerab! Eks ole seda haridust igasugust ... Mõni haritud teenib muidugi välja kõrge aukraadi, teine aga istub kogu oma elu kirjutuslaua taga ega ole, millega maha matta. Kas pole praegu küllalt seesuguseidki? Meil käib siin üks ... haritud. Telegrafist. Kõik on mõistusega saavutanud, telegrammi võib välja mõtelda, aga peseb ilma seebita. Hale vaadata!”

“Vaene, aga aus!” kostis ülemiselt lavalt kärisev bass. “Seesuguste inimeste üle peab uhke olema. Vaesusega ühendatud haridus tõendab kõrgeid hingeomadusi. Juhmpea!”

Mihhailo vaatas viltu ülemisele lavale ... Seal istus ja peksis ennast vihaga mööda kõhtu kõhetu mees, kellel olid luised mugeerikud kogu kehal ja kes näis koosnevat üksnes nahast ning roideist. Tema nägu polnud näha, sest see oli üleni kaetud allarippuvate juustega. Paistsid ainult Mihhailole sihitud silmad, täis viha ja halvakspanu.

“Üks nende ... pikajuukseliste* hulgast!” pilgutas Mihhailo silma. “Need ideedega ... Ime kui palju nüüd seesugust rahvast on siginenud! Ei jõua kõiki kinni nabida ... Näe, kuis on oma laka laiali ajanud, luukere! Iga ristiinimese jutt on talle vastik, just nagu kurivaimule viiruk. Või haridust kaitseb! Just seesuguseid armastavadki nüüdisaegsed mõrsjad. Just seesuguseid, teie kõrgeausus! Eks ole vastik? Kutsus mind sügisel üks preestritütar enese poole. “Leia mulle, Michel,” – mind kutsutakse perekondades Micheliks,

* Mõeldud vabameelseid, mässumeelseid haritlasi.

sest et ma naisi lokin, – “leia mulle, Michel,” ütleb, “peigmees kirjanike hulgast.” Aga minul oligi tema õnneks säärane tagavaraks ... Käis Porfiri Jemeljanõtši pool trahteris ja ähvardas ikka seitungisse trükkida. Tuleb kelner temalt napsi eest raha nõudma, aga tema annab sedamaid mööda kõrvu ... “Kuidas? Minult raha? Aga kas sa ka tead, kes ma olen? Kas sa ka tead, et ma võin seitungisse trükkida, et sa oled inimesetapja?” Nässakas sihuke, räbalais. Meelitasin teda siis papi rahadega, näitasin preili pilti ja viisin nad kokku. Ülikonnagi muretsesin talle laenuks ... Ei meeldinud preilile! “Melanhooliat on näos vähe,” ütles. Ega tea isegi, kedas pagana talle tarvis on!”

“See on trükisõna laimamine!” kostis kärisev bass samalt lavalt. “Näru!”

“Jah, et mina olen näru? Hm! ... Teie õnn, härrake, et ma sel nädalal paastun, muidu alles ütleksin teile selle “näru” eest sõnakese ... Tähendab, et olete ka ise kirjanike hulgast?”

“Kuigi ma pole ise kirjanik, kuid pea suu sellest, millest pole taipu. Venemaal on olnud kirjanikke, kes on ka kasu toonud. Nad valgustasid maad, ja seepärast peame suhtuma neisse austusega, aga mitte mõnitama. Ma kõnelen niihästi ilmlikest kui ka vaimulikest kirjanikest.”

“Vaimulikud isikud ei tegutse sihukeste asjadega.”

“Ega sina, tolvana, mõista. Rostovi Dimitri, Hersoni Innokenti, Moskva Filaret ja mitmed pühad kirikumehed on oma teostega küllalt haridust edendanud.”

Mihhailo vaatas kõõrdi oma vastase poole, kõngutas pead ja kõhatas.

“No, see on juba midagi sihukest, isandakene ...” pomises ta kukalt sügades. “Midagi vaimuvallast ... Ei ole asjata teil säärased juuksedki. Ei ole asjata! Me mõistame seda väga hästi ja vaatame otsekohe, mis sorti mees te olete. Laske kupud seljas olla, teie kõrgeausus, ma tulen kohe ... Teen ainult väikese käigu.”

Mihhailo läks eeskotta, teel märgi pükse jalga kiskudes ja kõvasti paljaste jalgadega lohistades.

“Varsti tuleb saunast pikajuukseline,” pöördus ta poisi poole, kes seisis leti taga ja müüs seepi, “nii et sina ... pane tähele. Ässitab rahvast ... Ideedega ... Peaks Nazar Zahharõtši järele jooksuma ...”

“Ütle siis poisikestele.”

“Varsti tuleb siia pikajuukseline,” sosistas Mihhailo, pöördudes poisikeste poole, kes valvasid rõivaste juures. “Ässitab rahvast. Pidage teda silmas ja jookske perenaise juurde, et saadaks Nazar Zahharõtši järele – protokollki koostama. Räägib igasuguseid sõnu ... Ideedega ...”

“Missugune pikajuukseline?” sattusid poisid ärevusse. “Siin pole ükski seesugune end lahti võtnud. Kõiki kokku oli neid kuus. Vaat siin kaks tatarlast, siin härra rõivad, siin kaks kaupmeest, siin diakon ... ja rohkem mitte kedagi ... Sa vist pead isakest diakonit pikajuukseliseks?”

“Mida te, kuramused, mõtlete! Tean, mida räägin!”

Mihhailo vaatas diakoni rõivaid, puudutas käega papimantlit ja kehitas õlgu ... Ta näole levis äärmine kohmetus.

“Aga missugune ta välja näeb?”

“Säärane ... kõhetukene ... valgevereline ... Habet vaevalt nimepoolest ... Ühtsoodu kõhatab.”

“Hm!” pomises Mihhailo. “Hm! ... Tähendab, ma olen vaimuliku isiku läbi haukunud ... Oh sa mu õnnis püha Deniss! See on alles patutegu! Alles patutegu! Ja ma ju paastun, vennad! Kuidas ma nüüd lähen pihile, kui olen vaimulikku isikut haavanud? Issand, anna mulle patusele andeks! Lähen vabandust paluma ...”

Mihhailo sügas kukalt ja läks sauna, tehes mureliku näo. Isa diakon polnud enam ülemisel laval. Ta seisis all kraanide juures ja laskis kibusse vett, jalad kangesti laiaili.

“Isa diakon!” pöördus Mihhailo nutuse häälega tema poole. “Kristuse nimel, andke mulle patusele andeks!”

“Mille eest?”

Mihhailo ohkas sügavalt ja kummardas diakoni ees maani.

“Selle eest, et ma arvasin, et teil on peas ideed!”